VELKÁ DOBRODRUŽSTVÍ

Za stárky, malérečkami a vinohrady do Tvrdonic

GPS souřadnice: 48.764861, 16.9866364

Praktické informace

Délka trasy: 4 km

Obtížnost: Lehká trasa vedoucí po rovince nejprve městem a pak vinohrady. Hádanky jsou určeny dětem od 5 let. Výlet je možné jet s terénním kočárkem a na kole. Pejsky můžete vzít také, v obci by ale měli být na vodítku.

Vzdálenost od Prahy a jak se tam dostat: 280 kilometrů zvládnete ujet asi za 3 hodiny. Jedete po D1 do Brna, pak na Břeclav, Hrušky a Tvrdonice.

Parkování: Před penzionem Čičina je parkování zdarma.

WC: Veřejné WC v obci není, ale když je nouze nejvyšší, zkuste některou z místních restaurací. Po cestě máte například u parku Dělnický dům nebo hospůdku U kostela. Pokud bude zrovna na recepci otevřeno, pomůže vám i penzion Čičina, u kterého parkujete.

Možnost občerstvení: penzion Čičina, hospůdka U kostela, Dělnický dům.

Nejbližší další výlet agentury Velká dobrodružství: Tovačov, Cimburk, Moravské Toskánsko, Valtice, Moravská Amazonie, Dubňany, Ždánice.

Trasu pro vás prošla: Lucie Nachtigallová.

Trasu testovala: Aneta K. z Hodonína se svou tetou.

Postřehy dětí:
Anetka (8 let): „Mně se nejvíce líbila chaloupka na začátku cesty a jak jsem hledala obrázky a písmenka. Naučila jsem se i písničku, ale teta mi pak musela na poli pomoc, protože jsem ji zase zapomněla. “

Popis výletu - Legenda pro rodiče

Milí cestovatelé,

zveme vás do obce Tvrdonice v Jihomoravském kraji. Je známá nejen krásnou přírodou Podluží a vinařskou tradicí, ale také bohatým kulturním dědictvím, které se odráží v místních památkách a lidových zvycích. Právě proto bude naše povídání také o stárcích, malérečkách, ornamentech a révě. Dětem povyprávíme o Mikulášovi, Slunci, hmyzím hotelu, … Samozřejmě nevynecháme ani pohádky a písničky. Budeme hledat schovaná písmenka, obrázky, sochy i šipky a společně vyluštíme tajenku.

Výlet jsme pro vás připravili ve spolupráci s Turistickou asociací Slovácko a s finančním přispěním Jihomoravského kraje. Je pro vás tedy zdarma! :)

Dopis dětem

Ahoj, holky a kluci, máte rádi výlety, které vedou po rovince a jsou krátké? Líbí se vám stará stavení a obrázky na stěnách? Kytičky v zahrádkách, voňavé louky a širá pole? Tak to je pro vás dnešní výlet jako stvořený! Vezmeme vás na Slovácko, kde se dodržují prastaré tradice a kde se hodně zpívá, tančí a raduje. Stejně jako k našim ostatním výletům jste i k tomuto dostali originální mapu s vyznačenou trasou. Pokud půjdete správnou cestou, budete se pozorně rozhlížet, číst správné texty a poslouchat, co říkají rodiče, jistě splníte všechny dnešní úkoly. Umíte-li už psát, doplňte písmenka do tajenky a pečlivě ji uschovejte.

Mapa výletu

SLOVÁCKO
AMFITEÁTR
SLOVÁCKÁ CHALUPA
ČÍČINA
START
CÍL
SV. ANNA
BOŽÍ MUKA
KOSTEL SV. MIKULÁŠE
Za stárky, malérečkami a vinohrady do Tvrdonic
jihomoravský kraj

Doplňovačka

Jdeme na to!

Zaparkujte svého železného oře na začátku obce Tvrdonice před penzionem s krásným jménem Čičina. Zde naše putování začíná a také tady skončí. Rovněž tu najdete první písmeno do své tajenky.

Vítejte v místě plném krásných prastarých zvyků a obyčejů.

Jaké I/Y se píše v posledních dvou slovech? Jestlipak školáčci alespoň tuší? :)

Napadá vás, proč se penzion jmenuje Čičina? My o tom samozřejmě podumali, na oficiálních stránkách ubytovacího zařízení zapátrali. Přímé vysvětlení pro méně chápavé jsme sice neobjevili, ale dočetli jsme se: „Čičina není zadaná krojovaná dívka, ale moderní penzion s restaurací a vinným sklepem.“ Takže *zadaná dívka v kroji*… A my si lámali hlavinky s kočkami. Není ale nakonec pochyb, že děvčata v krojích kočky prostě jsou. A jsou-li navíc zadané, je pokušení pohladit si je spojeno s pěkným rizikem, že vás jejich kocour bolestivě sekne drápkem.

Děkujeme tedy a mňaúcta! :)

Jdeme si prohlédnout úžasnou keramiku na fasádě. Vyrobila ji hodonínská keramička Zdenka Zipperová.

Soutěžíme, kdo rychleji dokáže najít hledanou věc. Ten nejrychlejší může doplnit první písmenko do tajenky.

Najděte chleba.

Najděte housle.

Která z tanečnic se více směje?

Kolik postav je zde znázorněno?

Se kterou postavou byste šli na rande? :)

Najděte demižón a na něm letopočet.

1. **Opište poslední číslici.**

Zkuste nyní najít hmyzí hotel. V okolí jsou hned dva. Víte, co to je?

Hmyzí hotel je uměle vytvořený domeček, jehož hlavním úkolem je poskytnout užitečnému hmyzu bezpečný úkryt a poklidné místo k hnízdění. Nejčastěji bývá z přírodního dřeva. „Pokojíčky“ se vyplňují čímkoli, co by budoucím obyvatelům mohlo přijít vhod. Například šiškami, suchými listy, dutými stébly trav a rákosu, slámou, senem, jílovými či hliněnými cihlami, … Výjimkou nejsou ani keramické květináče či jejich kousky, nalámané větvičky, kůra a například dřevěná polínka s vyvrtanými otvory. Vše by ale mělo být suché, aby to neplesnivělo, nehnilo a podobně.

V domečku najdou úkryt samotářské včely i jiní opylovači, jako jsou motýli a pestřenky, jejichž larvy likvidují škodlivý hmyz. Ten požírají také další nájemníci, jako jsou zlatoočka, berušky a škvoři. Za obzvláště chutné a žádané jsou považovány mšice. My je nekoštovali, takže za to ruku do hmyzího domečku nedáme.

Jdeme se podívat na krásný dřevěný rozcestník. Najděte na něm lokaci, v jejímž názvu je schováno pevné skupenství vody.

Vidí také někdo na šipce místo, které v sobě skrývá hlídku?

My vyrážíme směr **Národopisný areál**. Vznikl jako zázemí pro oblíbený folklorní festival *Podluží v písni a tanci*. Areál tvoří stylové stavby inspirované tradiční lidovou architekturou. Stojí zde i přírodní amfiteátr, kde se pravidelně konají koncerty, slavnosti a vystoupení folklorních souborů.

Míříme ke **Slovácké chalupě.** Je nalevo. Byla postavena podle původních vzorů selských stavení, která byla typická pro slovácké vesnice na přelomu 19. a 20. století. Střecha chalupy je pokryta tradičními pálenými taškami. Bílá fasáda je

doplněna modrým podrovnáním a jednoduchými ornamenty, které jsou charakteristické pro lidové umění této oblasti. Poznáte, které opravdové rostliny se v ornamentech skrývají? Myslíme, že by v nich mohl zvonit tulipán, zrát hroznové víno a modrat se chrpa. Co vidíte vy?

Ornamenty namalovaly malérečky. To nejsou dívky a ženy, které by dělaly problémy a maléry, ale naopak.

Malérečka je osůbka, která se zabývá **malováním tradičních motivů** na keramiku, kraslice, lidové kroje nebo nábytek. Často jde o malířky specializované na **folklorní nebo ornamentální výzdobu** v regionech, jako jsou Slovácko, Morava nebo jižní Čechy.

Holčičky, jak jste na tom vy? Vidíte se spíše jako malérečky, nebo troublemakerky? :)

Uvnitř slováckých tradičních chalup se můžete přenést do časů minulých, kdy v jizbě velikosti dnešního dětského pokojíku žila i desetičlenná rodina. Tvrdonická chalupa dnes ale slouží hlavně jako zázemí při akcích, k pořádání výstav nebo třeba ke svatebním obřadům. Během folklorních akcí, hodů či fašanků zde probíhají například ukázky tradičních řemesel nebo vaření starých receptů.

Podívejte se napravo od dveří a najděte na pamětní desce podobiznu lidového zpěváka.

2. **Jak se zpěvák jmenuje příjmením?**

Tento český zpěvák se stal legendou jihomoravského folkloru, a to zejména v oblasti Podluží.

Znáte nějaké folklorní písně z Moravy? Co třeba *Vínečko bílé?*

Vy asi ne, ale rodiče určitě. Tak by nám třeba „vínečko“ mohli zazpívat, co říkáte, děti?

Vydáme se doprava k amfiteátru a pějeme. :)

Vínečko bílé,
jsi od mej milej,
budu ťa pit,
co budu žít,
vínečko bílé.

Tvrdonice jsou místem, kde lidové zvyky dodnes žijí jako o život. Každoročně se zde konají krojované hody, fašank (masopust), dožínky a další slavnosti, při kterých se všichni obléknou do barevných krojů a pějí, cifrují i ladně křepčí nejen za zvuku cimbálu, ale i housliček a dalších nástrojů. Tady ještě platí, že co Čech, to muzikant.
Největší událostí je zmíněný folklorní festival *Podluží v písni a tanci*, který je jedním z nejvýznamnějších svého druhu v celé České republice. Lidé sem přijíždějí z širokého okolí, aby viděli vystoupení souborů, ochutnali místní víno a zažili tu pravou atmosféru moravského venkova.

Podluží v písni a tanci se každoročně koná první víkend v červnu, trvá tři dny a ukazuje, jak je zdejší kraj doslova prošpikovaný, provoněný a projařený radostí a touhou potěšit nejen sebe, ale především druhé. Nejznámější součástí festivalu je soutěž o *Stárka Podluží*.

Jednoho kamenného stárka najdete kousek odsud. Zkuste ho vypátrat. Kdopak je stárek?

Žádný stařešina ani druh sýra to není, Tondo! Natož letitý párek zapomenutý na dně chladničky! :)

Stárek je zpravidla nejstarší nebo nejváženější z mládenců ve věku kolem dvaceti let, který byl zvolen ostatními chlapci. Nebo jeho postavení „kápa“ tak nějak přirozeně vyplynulo ze situace. Prostě nějaký rozený lídr.
Jeho hlavním úkolem je organizovat a vést hodové slavnosti, reprezentovat místní mládež a dbát na dodržení všech tradic spojených s hody. Se stárkou (dívkou, která je jeho partnerkou pro tuto událost – někdy i trvalou) vedou průvod. Samozřejmě oděni ve slavnostních krojích. Stárek je prostě něco mezi produkčním, moderátorem, odpovědným vedoucím, managerem i hvězdou akce. Zajišťuje hudbu, zábavu a často má i slavnostní proslov.

Jak vypadá kroj stárka, se za chvilku půjdeme podívat k naučným tabulím napravo. Teď ještě nakoukneme k rybníku. Je parádní. Kdysi (před sto a více lety) sem místní děti chodily pást husy a dodnes je vodní plocha oblíbeným místem divokých kachen. Vidíte je?

Znáte nějakou pohádku, ve které hraje hlavní roli káčátko? Napovíme, že ji napsal dánský spisovatel a že se nakonec ukáže, že káčátko vlastně není káčátko. Kdo si vzpomene?

Věděli byste, čím se liší kačer od kachny? A proč tomu tak je?

Kačer je vždy barevnější *než jeho nápadnice. Má modrozelenou hlavu a na krku bílý proužek. Samička je celá hnědavá, jen při letu se její křídla zbarvují lehce do modra. Proč na kačenčích holkách příroda tolik šetřila? Z prozíravosti. Chtěla, aby byly nenápadné, když sedí na vajíčkách. Kačer, který má za úkol případné útočníky od hnízda odlákat, naopak vidět být musí. Pěkný je i kvůli tomu, aby padl do oka co největšímu počtu kačenek a ty s ním díky tomu měly co nejvíce káčátek. Emancipace prostě ještě v kachním světě neproběhla.*

Jdeme se podívat na naučné tabule. Na poslední z nich je fotka mladíka v kroji, který je zde také popsán.

3. **Jak se říká kalhotám?**

Věděli byste, proč se jim tak říká? Máte na sobě také takovou barvu? Chyťte se jí a vraťte se k rozcestníku před Čičinou.

Pokud máte červené ponožky, bude to trošku složitější, ale určitě to také zvládnete! :)

Od Čičiny vyrazíme Družstevní ulicí ke kostelu. Napravo je krásné dětské hřiště. A na zemi sluníčko. Vidíte ho?

Věděli byste, jak daleko je Slunce od Země? Kolik kilometrů?

Slunce je od Země velmi daleko – přibližně ***150 milionů kilometrů****. To je taková vzdálenost, že i světlu, které je nejrychlejší věcí ve vesmíru,* ***trvá asi 8 minut a 20 sekund****, než se ze Slunce dostane k nám na Zemi. Když se ráno podíváš na Slunce,* ***vidíš ho tak, jak vypadalo před osmi minutami****, ne v tu úplně přesnou chvíli.*

A teď si představme, že by Slunce ***najednou úplně zhaslo****, jako když rupne žárovka. Co by se stalo?* ***Země by to nepoznala hned.*** *Prvních 8 minut a 20 vteřin by všechno vypadalo normálně: Světlo by svítilo, teplo by hřálo a nikdo by si ničeho nevšiml. Ale* ***po těch osmi minutách*** *by najednou byla* ***úplná tma****. Také by* ***okamžitě přestalo přicházet teplo****, takže by se Země začala* ***rychle ochlazovat****.*

Naštěstí se ale nemusíme bát – Slunce má ***ještě několik miliard let života před sebou****. Je to obrovská hvězda, která spaluje své palivo velmi pomalu, a tak nám bude* ***svítit a hřát nás ještě opravdu hodně dlouho****.*

Chtěl by někdo žít miliardu let? :) My ano. Chtěli bychom vidět stegosaury, živé trilobity a amonity. To už jsme ale zjevně prošvihli, takže nám nezbývá než se užírat zvědavostí, co bude. Někdy by ovšem stačilo vědět, co bude zítra. Ale za onu vysněnou miliardu let by to asi byl větší nářez…

Jdeme kolem hezkých domů. Před každým z nich je krásná opečovávaná zahrádka. Máme sježděnou celou naši domovinu i dost koutků na planetě, ale takhle půvabné zahrádky jsou jenom zde na jižní Moravě. A jak zvláštně to tady voní! Hezky nadechnout, roztáhnout hrudníčky a nasávat tu krásu všemi póry!

Dokážete pojmenovat nějaké květiny kolem vás?

Pokud jdete trasu třeba v lednu, tak vám odpověď odpustíme. :)

Najdete na jednom z domů napravo blesk? Proč tam je?

Vyhledejte dva domečky, které stojí vedle sebe a vypadají jako oříšková a pistáciová zmrzlina.

Jaké další „zmrzlinky“ byste v ulici v barvách domů našli?

Až se za posledním stavením nalevo objeví park, vejděte do něj. Je moc hezký. Inu, jako veškerá příroda všude tady v Podluží. Tak se totiž této oblasti říká.

Podluží je součástí většího kraje zvaného Slovácko. Leží nedaleko hranic s Rakouskem a Slovenskem a zahrnuje vesnice, jako jsou Lanžhot, Tvrdonice, Moravská Nová Ves nebo Mikulčice. Tato oblast je známá hlavně svými tradicemi, lidovou hudbou, kroji a tanci. Ale o tom jsme si už říkali…

Mezi stromky a záhony najděte mapu Tvrdonic. Čeká na vás ve středu parku. Ovšem: POZOR! Nestojí jako běžné naučné

tabule, nýbrž leží jako lenošivý hloupý Honza. :)

Znáte tuto pohádku? Kam se Honza vydal a co si sebou vzal za pochutinku?

Jakou svačinku jste si s sebou zabalili na výlet vy? Klidně se na chviličku posaďte a nasvačte se, už jsme skoro v půlce dnešní trasy.

Na tabuli se dozvíte, že první písemná zmínka o obci pochází z roku 1264, kdy náležela k Týneckému, později Lichtenštejnskému panství. Roku 1538 byly Tvrdonice povýšeny na městečko. Od nepaměti byly zemědělskou osadou, jejíž důležitou součástí bylo rybářství. Tato skutečnost je zachycena i ve znaku obce. Ten zobrazuje na děleném štítě v horní půli hrozen, radlici a kolo, v dolní půlce dvě dvojice rybářských háčků.

Vidíte na mapě znak obce? Souhlasí vše?

Vyhledejte v mapě číslici jedna. A ukažte, kterým směrem jsou sever, jih, východ, západ.

4. **Jak se jmenuje ulice vedoucí od čísla 1 směrem na severovýchod?**

Zamyslíme, odpovíme, zapíšeme a jdeme k válečnému památníku. Pokud ho máme za zády, tak nalevo uvidíme krásná boží muka. Tady se malérečky vyřádily! Jeden ornament za druhým… Vidíte ptáčka?

Boží muka stojí pod vzrostlou lípou na křižovatce u kostela a ukazují cestu k Týnci. Jednotlivé obrazy znázorňují Pannu Marii Šaštínskou, svatého Floriána a svatého Vendelína.

Barokní trojboká boží muka postavili na vlastní náklady v roce 1760 tvrdoničtí obyvatelé jako poděkování za přečkání morové nákazy.

Víte, co je to mor?

Morem byla nazývána „černá smrt“, která v polovině 14. století postihla Evropu a za 6 let vyhubila nejméně třetinu evropské populace. Jde o onemocnění bakterií Yersinia pestis, která je přenášena ze zvířete na člověka a způsobuje rychlou a bolestivou smrt. Dýmějový mor, který na nebožáky přeskakoval s blechami, byl děsivý. Bleší kousanec nejdříve zhnědl a bakterie se začala v lymfatických uzlinách množit jako zběsilá. Způsobila jejich zánět. Do rány se pak dostala infekce a otrava krve nakaženého zabila. Plicní forma zase zapříčinila těžký zápal plic.

Boží muka dnes stojí uprostřed obce, avšak ještě počátkem 20. století se nacházela na jejím okraji a za nimi se rozkládalo obecní pastvisko Trávníky. Když se ještě ve Tvrdonicích provozovala pastva, rozdělovali obecní pastýři – kravák a junák – dobytek na krávy a jalovinu a hnali je na pastvu hnali odděleně. Tím lze vysvětlit vyobrazení Vendelína, ochránce dobytka a patrona pasáků, na druhém boku božích muk. Florián měl zase odvrátit požáry a Panna Maria Šaštínská připomíná nedaleké oblíbené poutní místo.

Na obrázku svatého Vendy se také pase jedno domácí zvíře.

5. **Jakou má zvíře barvu?**

Hlavní památkou obce je však římskokatolický **kostel svatého Mikuláše**. Jdeme se na něj podívat. Původně stál na místě staršího svatostánku, který zřejmě pocházel již z dob středověku. V letech 1881 až 1884 byl postaven nový kostel. Jenže stavba trpěla svou polohou ve svahu. Kvůli četným trhlinám ve zdivu byla tudíž v roce 1939 z bezpečnostních důvodů zbořena. Na jejím místě je dnes park.
Plány na nový kostel v historizujícím novogotickém stylu vyhotovil v roce 1934 Ing. Karel Förster. Jeho záměr se však neuskutečnil. Stavebníci dali přednost projektu brněnského architekta Vladimíra Richtera, podle nějž byla v letech 1940 až 1941 postavena trojlodní bazilika. Údajně pojala historizující prvky modernějším způsobem… Prameny se nezmiňují, jak moc Karel Förster plakal, když své plány házel do koše či do kamen, ale my víme, že jistě hodně. Ale tak už to s plány chodí.

Jak se vám kostel líbí? Poznali byste, že je starý jen necelých 100 let? Víte, po kom se chrámek jmenuje? Najděte tuto postavu na kostele.

Svatý Mikuláš byl hodný muž, který žil v dávném 3. století ve městě jménem Myra (dnes v Turecku). Byl to biskup, což znamená, že pomáhal lidem, učil je o víře a staral se o chudé. Mikuláš byl známý tím, že tajně dával dárky lidem, kteří to

potřebovali. Třeba peníze či jídlo hladovějícím rodinám. Proto se z něj později stal patron dětí, námořníků a cestovatelů. Dnes si ho připomínáme každý rok 5. prosince večer, kdy chodí v červeném plášti s bílým vousem, často s andělem a čertem. Dětem, které byly hodné, nosí sladkosti a drobné dárky. Zlobivým uhlí nebo bramboru. Tradice svatého Mikuláše děti učí, že být hodný a pomáhat druhým má smysl.

Přišel k vám už někdy Mikuláš? Měl s sebou čerty? Kolik? Anděla také? Co jste mu zazpívali nebo zarecitovali? Znáte vůbec nějakou mikulášskou písničku nebo básničku? Než dojedete k prvnímu vinohradu, zkuste se naučit třeba tuhle:

Mikuláš ztratil plášť,
mikuláška sukni,
sedli si pod okno,
byli oba smutní.

Mikuláš ztratil plášť
Mikuláška tašku,
honili se po světnici,
až rozbili flašku.

Pokud půjdete na tento výlet v parném létě, třeba vás mikulášská píseň trošku ochladí…

Před kostelem hledáme sochu svatého Josefa, který většinou bývá vyobrazen s dítětem v ruce.

Také je zde socha svaté ženy, která se rukou dotýká knížky.

Zjistěte, jak se jmenuje. V jejím jméně jsou dvě stejná písmenka. Vezměte jedno z těch písmenek, přidejte mu háček a vložte do tajenky.

6. **Napište písmenko.**

Uf! Je to trošku kostrbaté, ale uznejte sami, že vymyslet otázku na toto zapeklité písmenko, je opravdu kumšt. A odpovědět na ni je také těžké. Tak si všichni zatleskáme!

Před kostelem ještě zkuste najít pravděpodobně nejmenší pumpu na Moravě. Máte ji? :)

Od kostela vyrážíme doprava Novou ulicí směrem do polí a vinohradů.

Pokud bychom šli ulicí Rybáře rovně za nosem ještě kilometr a půl, došli bychom na překrásné místo. Kdo bude mít po našem výletě ještě chuť, měl by sebrat zbytky sil a zaskočit tam na kukačku.

Tip na další procházku:

Stibůrkovská jezera *jsou dnes místem s velkou* ***ekologickou a krajinářskou hodnotou****. Mrtvé meandry a tůně se nacházejí v poříční nivě řeky Kyjovky. Uchvátí vás zachovalé luční porosty a mokřady typické pro dolní Pomoraví. V lokalitě se vyskytuje řada vzácných druhů rostlin a živočichů. Území o rozloze 28,62 ha bylo přírodní rezervací vyhlášeno v roce 1994. Voda je zde čistá jako blankyt nebe. Jedinečné prostředí připomíná mistrovskou mozaiku* ***vodních ploch, rákosin, lužních porostů a travnatých břehů****. Celá lokalita slouží jako* ***hnízdiště a odpočinkové místo vodního ptactva.*** *Pravidelně zde poletují* ***volavky, kormoráni, labutě, čejky*** *nebo* ***kachny divoké****. K jezerům vede* ***polní cesta z Tvrdonic*** *nebo z blízké obce* ***Kostice****.*

Jak jsme se již zmínili, pouť k jezírkům si ponecháme na později. Jako takový bonus či mokrou tečku, dárek za vyplněnou tajenku. Nyní si tedy vykračujeme Novou ulicí a napravo vyhlížíme dům obrostlý rostlinou zvanou přísavník. Najdete na stěně fresku Panny Marie?

A nalevo zase modrý domeček! Které pohádkové postavy vám jeho barva připomíná?

Umí se smát i prát
a každý má je rád,
i vy je račte znát – Šmouly!

Kam přijdou, tam je show,

skáčou a tancujou,
vysocí jsou na dva couly.
Že všechno dovedou,
to není náhodou,
zkrátka to s přírodou koulí.

Šupajdíme Novou ulicí až k polní cestě, která míří směrem do polí a k vinohradům. Vede doprava a narazíme na ni asi 100 metrů za posledními domy. Tou se vydáme.

Jaké rostliny k „jídlu“ vidíte kolem sebe? Poznáte je?

Jasně, vidíme například šípkové keře a jeřabiny. Nás teď ovšem zajímají hlavně obiloviny. Pokud se stane, že zde v následujících letech zasadí jinou plodinu, tak si to alespoň představte. :)

Obiloviny jsou jednoleté i víceleté byliny pěstované zejména pro svá zrna – obilky. Dokázali byste je od sebe rozeznat? Napovíme říkankou.

Pšenice je bez vousků,
dá nám mouku na housku.
Víš, jak poznáš žita lán?
Vousy trčí do všech stran.
Ječmen pořádek má rád,
vousy češe do dvou řad.
Zato oves střapatý,
hází vločky pod paty.

Který druh obilí tedy roste vedle cesty?

Dojdeme na křižovatku polních cest a vydáme se doleva. Míříme k nejdůležitější plodině této oblasti. Která to je?

Na Slovácku se už po staletí pěstuje vinná réva. Tato oblast je pro ni jako stvořená. Léta tu bývají teplá a mírné svahy prosluněné. Co by si hrozny mohly přát víc?!

Réva dorazila na Slovácko už před více než 2 000 lety s Římany. Ano, až sem se z daleké Itálie při svých dobyvačných túrách dokodrcali. A protože by bez vinných nápojů byli nevrlí, neváhali s sebou vozit semínka révy, zakládat vinice a do jejich půdy semena sázet. Místní se pak naučili víno vyrábět a zdokonalovali ho po celé generace.

V každé slovácké vesnici najdete sklepy, kde se víno uchovává. Některé jsou malé a schované pod zemí, jiné tvoří celé sklepní uličky, které vypadají jako pohádkové vesničky s bílými domky zdobenými barevnými ornamenty.

Réva se tu pěstuje s velkou péčí. Každá bobulka je sluncem políbená a každý vinař ví, že víno není jen nápoj, ale kus přírody, práce a tradice.

Jihomoravské vinice dávají vynikající odrůdy, jako jsou Ryzlink vlašský, Veltlínské zelené nebo Frankovka. V nedaleké Moravské Nové vsi byla vyšlechtěna odrůda Cabernet Moravia.

Odbočíme doprava a pomalu to stáčíme ke startu a zároveň cíli našeho výletu. Vinice jsou všude kolem nás.

Prohlédněte si je, nelezte do nich. Moc o to prosíme! Vinaři by si vás mohli splést se špačky a zahánět vás třeba výstřely ze svých flint. I když je asi zbytečné vám to říkat, vy jste totiž hodné a slušně vychované děti. Ty by to ani nenapadlo! :) Možná tak vlézt někomu do zelí nebo sousedovi na hrušky… Ale na víno? Nikdy! Zvlášť když víte, že bývají hrozny po většinu roku pěkně kyselé.

Odbočíme doprava a blížíme se k domečkům. Nalevo od nás rostou vzrostlé buky a jírovce (kaštany). Víte, že jsou jejich plody velmi užitečné?

Plody buku jsou jedlé, avšak až po tepelné úpravě. Syrové by vám mohly způsobit nepříjemné zažívací obtíže a křeče. Hodí se k dochucování pokrmů. Semínka vždy nejprve vyloupejte z lesklých slupek. Mají oříškovou chuť, která je malinko podobná mandlím nebo lískovým ořechům. Zejména v poválečných časech jejich obliba opakovaně velmi vzrostla. Kromě

téměř 40 % obsahu tuku v nich najdeme minerální látky, jako jsou železo a zinek.
Po upražení je můžete zobat jako oříšky, po umletí použít jako mouku, hodí se i na kafe (zaručeně bezkofeinové). A olej, který z nich vylisujete, se vyrovná olivovému.
V mastech a obkladech ulevují plody buků od bolestí hlavy, jejich vitaminy pomáhají miminkům v bříškách maminek správně se vyvíjet, vlasům a nehtům růst a sílit, odvar posilovat funkci ledvin a povzbuzovat močení, aby z těla odvedlo jedy, přebytečné soli, tuky, vodu, …
Mýlil by se ale ten, kdo by si myslel, že buk zasadí a za rok bude sklízet a pečovat o sebe. Stromy začínají plodit až tak **od 20. roku. Na vrcholu sil jsou ve věku 40 až 50 let. Plodnost jim však vydrží až do stovky.**

7. **Jak se jmenují plody buku?**

Přicházíme k prvním domům, za vinným sklepem U Rebendů odbočíme doprava.

Vidíte ty krásně kované mříže a dveře? Možná je vykoval kovář Mikeš. Ten Mikeš, kterého znáte z filmové pohádky *O statečném kováři*.

Pokud vás zajímá, kde se tato známá pohádka točila, je potřeba jít na výlet s tajenkou, který máme ve Strážnici a také v Dolních Kounicích. :)

Ale to až zase někdy jindy, nyní musíme doluštit naši tajenku.

Co říkáte? Že už to máte? A že na vás z tajenky kouká divné slovo!? Nebojte, máte ho správně. Hned vám vysvětlíme, o co jde.

Je to tradiční mužský lidový tanec pocházející ze Slovácka, tedy z jihovýchodní Moravy. Je typický svou živostí, temperamentem a tím, že se tančí jako sólový. Každý tanečník improvizuje a do křepčení vkládá vlastní osobitý projev. Tanec se vyznačuje dynamickými prvky, jako jsou vysoké skoky, obraty, podřepy a dupání. Často je vrcholem folklorních slavností nebo hodových zábav.

Zvláštní název tance pochází z období, kdy se v habsburské monarchii provádělo verbování, tedy nábor mladých mužů do armády. Pohyby měly původně symbolizovat mužskou sílu, odvahu a připravenost k boji. Byl to také způsob, jak mohli mladí muži zaujmout dívky i vojáky – verbíře. První zmínky o tomto tanci sahají do 18. století, kdy se začal šířit po různých regionech Moravy a Slovenska, přičemž v každé oblasti získal mírně odlišnou podobu.

O hudební doprovod pečuje cimbálová muzika a tanečníci bývají oblečeni do slavnostních krojů, které se rovněž liší podle konkrétní oblasti.

Díky své výjimečné kulturní hodnotě byl tento tanec v roce 2005 zapsán na seznam světového nehmotného kulturního dědictví UNESCO.

Dojdeme na konec ulice, zamáváme poslednímu ornamentu na zdi, odbočíme doleva a dohupkáme či dofuníme k Čičině.

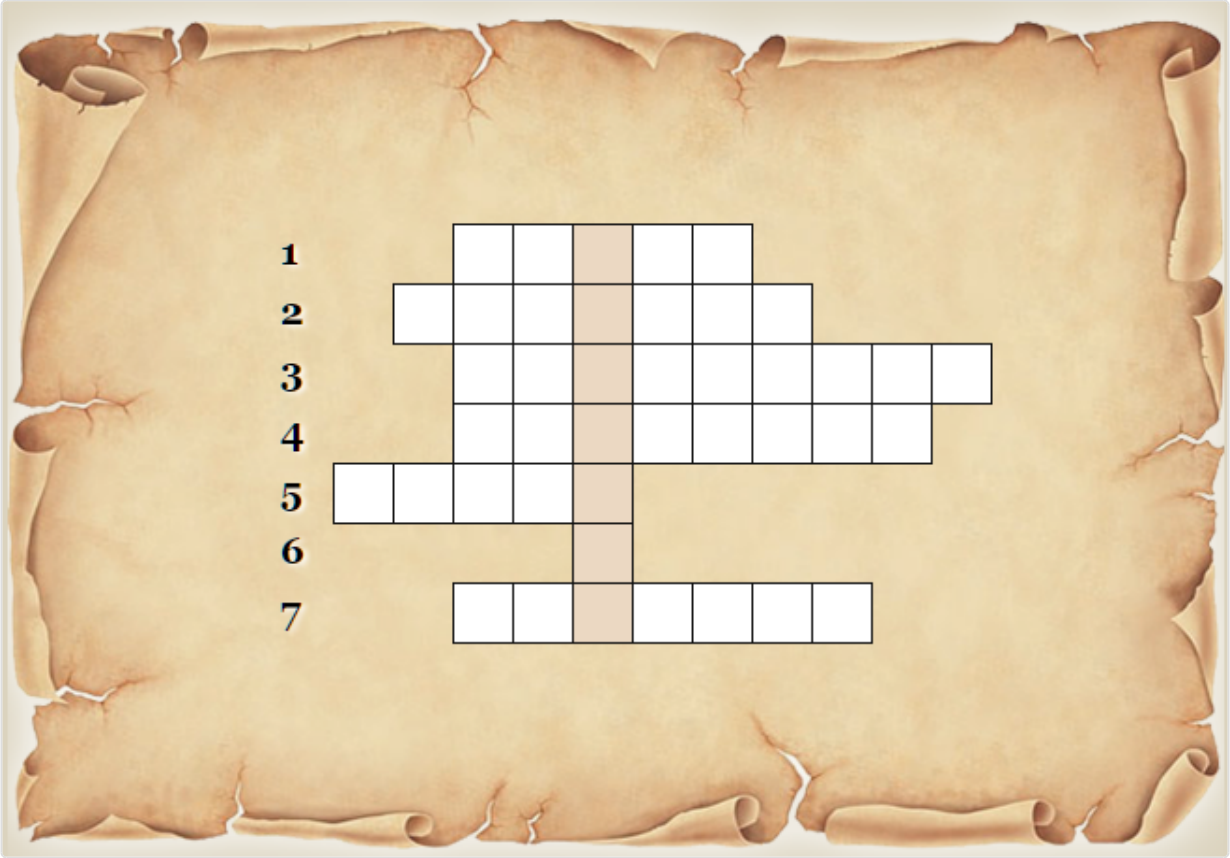
Máme hotovo. Procházka i osvěta jsou u konce. Doufáme, že se vám dnešní výlet s tajenkou líbil. Děkujeme, že jste si s námi zahráli. Také děkujeme Turistické asociaci Slovácko za to, že nám výlet pomohla vymyslet a že ho nabídla všem výletníkům ke stažení zdarma.

Přejeme šťastnou cestu domů a těšíme se zase někdy na našich tajenkových trasách na viděnou! :)

V textu byly použity mj. texty z webů www.kudyzndudy.cz, www.tvrodnice.cz, www.slovacko.cz, www.slovackemuzeum.cz, edu.techmania.cz/, www.pohadkozem.cz a další, za což děkujeme.

Otázky k tajence

1. **Opište poslední číslici.**
2. **Jak se zpěvák jmenuje příjmením?**
3. **Jak se říká kalhotám?**
4. **Jak se jmenuje ulice vedoucí od čísla 1 směrem na severovýchod?**
5. **Jakou má zvíře barvu?**
6. **Napište písmenko.**
7. **Jak se jmenují plody buku?**

A co můžete vyhrát?

Tajenku posílejte na e-mail **veldo@veldo.cz**. Můžete ji také poslat ve zprávě na náš Facebook "Velká dobrodružství". Každý měsíc vylosujeme jednoho z výletníků, kterému pošleme našeho **Lumpardíka z podhradí**. Vždy připojte celé jméno, adresu a také kód výletu.

Výlet stažen z www.veldo.cz | © Velká dobrodružství

Vytvořeno: 09.11.2026 15:06